

УДК 658.155:639.2/3(477.75)

*Демчук О.В.,
к.е.н., доцент, завідувач кафедри
економіки підприємства,
Керченський державний морський
технологічний університет*

ОЦІНКА СТУПЕНЯ ВПЛИВУ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ РОЗМІЩЕННЯ ВИРОБНИЦТВА НА ЕКОНОМІЧНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА АР КРИМ

Постановка проблеми. Методологія процесу управління фінансово-господарською діяльністю підприємств рибної галузі сформована на підставі дії основних законів і принципів розміщення продуктивних сил.

Для сучасного стану економічного розвитку особливого значення набуває раціональне розміщення продуктивних сил, що дозволяє забезпечувати велику ефективність виробництва, отримувати максимальний прибуток при раціональному використанні природно-ресурсного потенціалу, збереженні і поліпшенні екологічних умов життя населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема оцінки ступеня впливу законів і принципів розміщення виробництв на економічну ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств приділяли увагу такі вчені, як: Дорогунцов С. І., Заяц Ю. І., Іщук С. І., Морозова Т. Г., Победіна М. П., Поляк Г. Б., Шишов С. С. У роботах цих вчених приділяється особлива увага питанням комплексного використання природних ресурсів, впровадження безвідходних технологій при переробці сировини і палива. Проте, досі малодослідженою залишається проблема оцінки ступеня впливу розміщення підприємств рибного господарства на їх економічну діяльність і кінцеві результати господарювання.

Постановка завдання. Метою даної статті є визначення основних чинників, що впливають на розміщення та ефективність фінансово-господарської діяльності підприємств рибного господарства АР Крим на сучасному етапі розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відносини в процесі виробництва, розподілу і споживання матеріальних благ та існуючі стійкі зв'язки між явищами економічного життя суспільства відображають об'єктивні економічні закони.

Розміщення продуктивних сил визначається дією загальноекономічних законів. Просторовим проявом окремих економічних законів виступають закономірності.

Закономірності розміщення продуктивних сил – це категорія того ж порядку, що й економічні закони розвитку суспільства, а їх модифікація зумовлена своєрідністю розміщення виробництва на території країни, його значною територіальною диференціацією в розрізі економічних районів. Це пояснюється складними взаємозв'язками розміщення продуктивних сил з географічним середовищем і залежністю розміщення виробництв від локальних природних умов і ресурсів, регіональними відмінностями заселення території і рівня розвитку продуктивних сил у районах, різними об'єднаннями галузей і виробництв в промисловість, значними техніко-економічними особливостями розміщення галузей і виробництв [1, с. 17].

Закономірності розміщення продуктивних сил – це об'єктивні категорії, які пізнаються і свідомо використовуються в практичній діяльності. Закономірності розміщення продуктивних сил є власне законами територіальної організації держави [2, с. 43].

Найважливіші закономірності розміщення виробництва в умовах розвитку ринку зводяться до наступних: раціональне, найбільш ефективне розміщення виробництва; вирівнювання рівнів економічного і соціального розвитку регіонів; раціональне територіальний поділ праці між регіонами і в межах їх територій; комплексний розвиток господарства економічних районів.

Так, закономірність раціонального (ефективного) розміщення продуктивних сил впливає із загальноекономічного закону економії праці, яким регулюються витрати на подолання просторової незбалансованості між районами видобутку, виробництва і споживання продукції. У масштабах України дія цього закону при розміщенні продуктивних сил є визначальною, оскільки для неї характерна дуже велика територіальна диференціація в розміщенні природних ресурсів і населення [3, с. 24].

У сучасному виробництві значними є витрати праці на транспортування сировини, палива і готової продукції, внаслідок територіальної віддаленості між окремими елементами виробництва. Ці

витрати складають значну частину сумарних витрат праці, тому істотно впливають на рівень його продуктивності. Рациональне розміщення продуктивних сил має забезпечувати підвищення ефективності економіки за рахунок зниження рівня витрат на транспортування. Ця закономірність реалізується, насамперед, через принцип розміщення виробництва в близькості від джерел сировини, палива, трудових ресурсів і споживача. При визначенні раціональності розміщення продуктивних сил необхідно враховувати соціальні та екологічні наслідки [4, с. 54].

Закономірність територіального поділу праці розглядається як прояв закону суспільного поділу праці. Відповідно до територіального поділу праці за кожним регіоном закріплені певні галузі матеріального виробництва та невиробничої сфери. Дія даної закономірності проявляється в спеціалізації регіонів у відповідності з існуючими природними і трудовими ресурсами, традиціями, навичками населення, економіко-географічним положенням. В економічному відношенні галузями спеціалізації є ті, які розвиваються в більш сприятливих природних і економічних умовах і виробляють дешевшу продукцію. Правда, монополізація економіки регіонів у більшості випадків може негативно впливати на їх соціальний розвиток і погіршувати екологічну ситуацію. Для попередження негативних наслідків керуються принципами, що впливають з закономірності комплексного розміщення продуктивних сил [5, с. 33].

Принципи розміщення виробництва в умовах ринкової економіки представляють собою основні, вихідні наукові положення, якими керується держава у своїй економічній політиці. Принципи розміщення спрямовані на найбільш повний прояв об'єктивних закономірностей розміщення з урахуванням відповідних факторів і розвиваються та поглиблюються на базі вивчення та використання досвіду та моделей розвитку ринкової економіки в окремих країнах.

Доцільно виділити кілька найважливіших принципів розміщення та розвитку продуктивних сил, які слід використовувати в практичній діяльності.

Так, принцип раціонального розміщення виробництва передбачає всебічне врахування економічних, демографічних, соціальних та екологічних передумов і факторів розміщення продуктивних сил з пріоритетністю соціальних та екологічних чинників. Його реалізація в господарській діяльності означає, що матеріаломісткі, енергомісткі, водомісткі виробництва необхідно наближати до джерел відповідної сировини, палива і енергії, водних ресурсів; також слід уникати зустрічних перевезень однотипної продукції, сировини і палива з одного регіону в інший.

Принцип збалансованості і пропорційності означає таке розміщення виробництва, при якому структура господарського комплексу є оптимальною, тобто підтримуються економічно доцільні пропорції між галузями спеціалізації, допоміжними і обслуговуючими галузями. Крім того, існує певна відповідність між сировинною базою, наявністю земельних, водних, енергетичних, трудових ресурсів та існуючими виробничими потужностями [6, с. 57].

Пріоритетність викладених вище принципів визначається загальною стратегією економічного розвитку держави.

Поряд з закономірностями і принципами розміщення продуктивних сил в теоретичному обґрунтуванні розміщення виробництва важливу роль відіграють й різноманітні фактори, що визначають локалізацію виробництва і впливають на конкретне розміщення окремих галузей господарства, на формування територіальних комплексів різного рівня – економічних районів, областей, внутрішньорайонних територіально-промислових комплексів.

Відповідно, фактори розміщення продуктивних сил можна згрупувати за наступними напрямками [2, с. 68]:

1. Природно-географічні фактори – включають якісну і кількісну характеристики родовищ корисних копалин, енергетичних, водних, лісових, земельних ресурсів, ґрунтового-кліматичних та природно-транспортних умов. Особливо важливим є вплив цих факторів на розміщення галузей видобувної промисловості, галузей промисловості, які переробляють сільськогосподарську продукцію. За кількісними та якісними характеристиками природних копалин, їх фізико-технічними особливостями, характером залягання визначають розмір підприємств, методи видобутку і різні техніко-економічні показники.

2. Демографічні чинники – враховують кількість трудових ресурсів в районі за професіями і кваліфікацією, можливості їх зростання в перспективі. Для ефективного використання трудових ресурсів необхідно рівномірно розміщувати виробництво. Демографічні фактори найбільше впливають на розміщення трудомістких і наукомістких галузей промисловості.

3. Техніко-економічні фактори – впливають на розміщення виробничо-господарських комплексів і підприємств науково-технічного прогресу, форм поділу суспільної праці (концентрації, спеціалізації, кооперування, комбінування). Вирішальне значення має науково-технічний прогрес. Його прискорення послаблює вплив природно-географічних і демографічних факторів. Впровадження результатів науково-технічного прогресу, особливо нових передових ресурсозберігаючих технологій, знижує капіталомісткість, а це, в свою чергу, створює відносно однакові умови для прискореного розвитку виробничих сил економічних районів, сприяє рівномірному розміщенню їх.

З розвитком концентрації, кооперування, спеціалізації і комбінування виробництва зростає значення транспортного чинника, так як зростання обсягів виробництва призводить до збільшення дальності перевезень матеріально-сировинних ресурсів, і поставок готової продукції.

4. Соціально-економічні фактори – враховують заходи з охорони навколишнього середовища, поліпшення умов праці в специфічних умовах економічних районів.

Таким чином, реалізація на практиці принципів розміщення підприємств передбачає обов'язковий облік перерахованих вище факторів. Від правильного обліку цих факторів залежать економічні показники формування та експлуатації підприємств, так як ці фактори обумовлюють рівень продуктивності праці, а, отже, і економічну ефективність, що досягається при розміщенні окремих підприємств з урахуванням специфіки їх виробництва.

Висновки з проведеного дослідження. На розміщення підприємств рибної галузі в АР Крим, з точки зору характеру видобутку рибних ресурсів, впливають природні умови й особливості її сировинної бази. Природні ресурси водойм складають необхідну передумову, без якої не може існувати рибний промисел.

Сировинна база рибної галузі АР Крим представляє ту максимально можливу і економічно доцільну частину природних запасів промислових видів водойми, яка без шкоди для їх відтворення може бути використана суспільством на даному етапі його розвитку. Отже, рівень розвитку сировинної бази рибної галузі залежить не тільки від наявності відповідних природних багатств і ступеня їх вивченості, але і від рівня розвитку продуктивних сил країни і суспільно-політичного ладу, що обумовлюють необхідність і можливість раціонального використання відповідних природних багатств [7, ст. 31].

Сировинній базі рибної галузі АР Крим притаманні кілька особливостей, одна з них – природна відновна здатність. Процес оптимального відтворення рибних ресурсів залежить від соціально-економічних умов, що визначають в першу чергу інтенсивність промислу, і природних гідрологічних, біологічних та інших умов.

Кожна водойма має в своєму розпорядженні певну кількість поживних ресурсів, що забезпечують кормом певну чисельність промислових рибних стад відповідних видів риб. Слід пам'ятати, що припинення рибальства у водоймі не може безмежно збільшити сировинні можливості даного водоймища, поліпшити його видовий склад. Тільки втручання людини здатне підвищити рибопроодуктивність водойми і змінити його видовий склад.

Своєрідність сировинної бази рибної галузі полягає також в тому, що предмет праці – риба, морський звір – швидко і часто переміщуються у воді. У зв'язку з цим предмет праці рибодобувної галузі не локалізується в одному пункті, як це має місце в галузях видобувної промисловості, зайнятих розробкою мінеральної сировини. Не можна забувати, що багато промислових видів риб Азово-Чорноморського басейну протягом майже всього року знаходяться в розрідженому стані і лише в певні періоди концентруються в більшій масі. У цей період лов з економічної точки зору найбільш ефективний у силу високої продуктивності праці [8, с. 31].

Якщо природні фактори (спад або зростання вилову риби) викликають сезонність виробництва, то соціально-економічні – спрямовані на згладжування сезонності коливань. Певну роль у сезонності промислу за видами риб відіграє її харчова цінність, яка вище в період нагулу (по калоріях, змістом жиру) і більш вигідна національному господарству.

Однак, з точки зору ефективності фінансово-господарської діяльності сезонність виробництва рибопромислових підприємств АР Крим зменшує випуск продукції, погіршує фондовіддачу, збільшує собівартість, а, отже, веде до зниження прибутку, збільшує потребу в робочій силі. У підсумку сезонність призводить до зниження продуктивності праці.

Організація морського промислу в Азово-Чорноморському басейні потребує створення спеціалізованих судів і знарядь лову, глибокого знання біологічних основ промислу і вдосконалення техніки рибальства, добре поставленої перспективної й оперативної розвідки риби, створення складської інфраструктури на березі (порти, судноремонтні заводи і фабрики знарядь лову), вирішення кадрових питань і матеріально-технічного постачання. Тільки в цьому випадку можуть бути досягнуті висока продуктивність праці, зниження витрат виробництва і підвищення його рентабельності.

Бібліографічний список

1. Дорогунцов С. І. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка : [підручник] / С. І. Дорогунцов. – К. : Видавництво КНЕУ, 2007. – 987 с.
2. Іщук С. І. Розміщення продуктивних сил : [навч. посіб.] / С. І. Іщук. – К. : Видавництво Європейського Університету Фінансів, 1999. – 348 с.
3. Регіональная экономика : [учебник для вузов] / [Морозова Т. Г., Победина М. П., Поляк Г. Б., Шишов С. С.]. – М. : Инфра-М, 2001. – 456 с.
4. Ковалевський В. В. Розміщення продуктивних сил : [навч. посіб.] / В. В. Ковалевський. – К. : Знання, 1998. – 256 с.
5. Сысоев Н. П. Размещение рыбной промышленности СССР / Н. П. Сысоев. – М. : Пищевая промышленность, 1985. – 350 с.

6. Голиков А. П. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика : [навч. посіб.] / Голиков А. П., Дейнека А. Г., Казакова Н. А. – Х. : ТОВ «Олант», 2002. – 356 с.

7. Про Загальнодержавну програму розвитку рибного господарства України на період до 2010 року : Закон України від 19 лютого 2004 року № 1516-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2004_02_19/JD2NQ00G.html#

8. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика : [навч. посіб.] / Д. М. Стеченко. – К. : Вікар, 2002. – 262 с.

Анотація

Вивчено вплив законів і закономірностей на розміщення підприємств рибної галузі в АР Крим на сучасному етапі розвитку економіки. Визначено фактори, що дозволяють забезпечувати більшу ефективність виробництва, отримувати максимальний прибуток при раціональному використанні природно-ресурсного потенціалу, збереженні і поліпшенні екологічних умов життя населення.

Ключові слова: рибне господарство, економічна ефективність, закони розміщення, регіональна економіка, морський промисел, сировинна база.

Аннотация

Изучено влияние законов и закономерностей на размещение предприятий рыбной отрасли в АР Крым на современном этапе развития экономики. Определены факторы, позволяющие обеспечивать большую эффективность производства, получать максимальную прибыль при рациональном использовании природно-ресурсного потенциала, сохранении и улучшении экологических условий жизни населения.

Ключевые слова: рыбное хозяйство, экономическая эффективность, законы размещения, региональная экономика, морской промысел, сырьевая база.

Annotation

The effect of the laws and patterns on the location of fish shock off in the Crimea at the present stage of economic development. The factors conducive to the greater production efficiency, maximize your earnings with the rational use of natural resources, preserving and improving the environmental conditions of the population.

Key words: fisheries, economic efficiency, the laws of accommodation, regional economics, marine fishery resource base.

УДК 351.746.1

Сватюк О.Р.,
к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
Львівський державний університет внутрішніх справ

УПРАВЛІНСЬКИЙ ВПЛИВ НА ПІДВИЩЕННЯ УСПІШНОСТІ РЕКЛАМИ

Постановка проблеми. У час високих технологій інформація стала чи не найдорожчим ресурсом. Люди платять гроші, щоб отримати інформацію, або ж навпаки – щоб надати її суспільству. Одним зі способів такого надання інформації є реклама, причому не у вузькому змісті, як інформація про певний вибір, а у найширшому значенні цього поняття – як засіб інформування, переконання, впливу та маніпуляції. З допомогою реклами її творці намагаються не тільки представити товар, а й нав'язати його, не тільки інформувати суспільство, а й керувати ним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. О. Кузьмін та О. Гевко [5] висвітлюють рекламу як одну з найбільш важливих маркетингових функцій. Т. Лук'янець, Є. Ромат, І. Цігельник, О. Щерба досліджують управління маркетингом на підприємствах у цілому й оцінку ефективності маркетингу. А. Вакалюк і М. Лазебник [6] проводять аналітичну характеристику на основі статистичних даних в Україні. Однак, залишається відкритим питання, як робити ефективну рекламу на вітчизняному брендovanому ринку, оскільки реклама в даній ситуації працює як непередбачувана. Сьогодні немає стабільно успішних брендів і системи, які дозволяють створювати ефективну рекламу з дня в день, а тому успіх окремих повідомлень за своєю суттю є випадковим.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття сутності реклами та обґрунтування рекомендацій щодо уникнення зменшення її успішності на основі досліджень ставлення населення до рекламованого товару.